

פרק העבירות	הנחיות התביעה הצבאית הראשית
--------------------	--

הנחיה מס' 2.15

סרבנות

עדכון אחרון – אוגוסט 2009

כללי

1. סרבנות, מכל סוג שהוא (מצפונית, אידיאולוגית, סלקטיבית וכ') קוראת תיגר על האדן הראשון והבסיסי עליו נסמך ומושתת צה"ל – ציות לפקודות. לא ניתן להשלים עם סירוב לקיום פקודה, באשר הוא פוגע אנושות בערכי הדמוקרטיה של מדינת ישראל שאף חיילי צה"ל נמנים על שומרי חומותיה, ועלול לפגוע אגב כך בדבקות במטרה, ביכולת להגשים משימות צבאיות שנועדו להגן על חיי אדם, במשמעת הצבאית, בשוויון החלוקה בנשיאת נטל השירות הצבאי ובהרחקת הצבא מכל מחלוקת פוליטית (ראו בג"ץ 7622/02 בעניין זונשיין; ע/58/04 בעניין בן ארצי).

מדיניות העמדה לדין

עבירות

2. ככלל, כאשר מתגבש יסוד עובדתי של סירוב לקיים פקודה, יועמדו לדין סרבנים לפי אחת העבירות הבאות: סירוב לקיים פקודה (סעיף 122 לחש"ץ) – במקרה של הצהרה על כוונה לסרב; אי קיום פקודה (סעיף 123 לחש"ץ) – במקרה של חלוף המועד לביצוע פקודה; נטישת משמרת (סעיף 58א) לחש"ץ; אם הסרבנות כוללת חתימה על עצומות, מגע עם עיתונות או הופעה בתקשורת בניגוד ל-פ.מ 8.0105, ניתן להורות, בנסיבות המתאימות, על העמדה לדין בעבירה של מרי (סעיף 48 לחש"ץ) או על העמדה לדין בגין אי קיום הוראות המחייבות בצבא (סעיף 133 לחש"ץ).

במקרים בהם הסרבנות מתבטאת אך בהצהרה על כוונה לסרב בעתיד, מבלי שניתנה פקודה ספציפית לחייל, תישקל נקיטת הליכים פיקודיים בלבד.

במקרים בהם הסרבנות כוללת גם היעדרות משירות בלא רשות, יש לשקול העמדה לדין גם על עבירה של השתמטות מפעולה מסויימת (סעיף 102 לחש"ץ).

העמדה לדין משמעותי או הגשת כתב אישום

3. ככלל, חיילים בשירות חובה ובשמ"פ יועמדו לדין משמעותי - חזרו וביצעו את העבירה פעם נוספת, לאחר שנשפטו ונשאו את עונשם, תישקל העמדתם לדין בבית דין צבאי.

4. קצינים וחיילים בשירות קבע יועמדו ככלל לדין בבית דין צבאי, וזאת בשל החומרה היתירה המצויה במי שנושא דרגות פיקוד (קצונה ונגדות) ועובר עבירות מסוג זה.

במקרים בהם נפתחה חקירת מצ"ח יש לשקול בנוסף נקיטת הליכים כמפורט בהפ"ע 3.0226 "הדחה, השעיה והעברה מתפקיד".

במקרה של חזרה מסירוב פקודה (כאשר מדובר בעבירה ראשונה) תישקל העמדה לדין משמעותי חלף העמדה לדין בבית דין צבאי, וזאת אם החייל חזר לפעילות מלאה במסגרת משימת היחידה וכל עוד לא גרם סירוב הפקודה או אי קיום הפקודה לנזק ממשי (למשל: סירוב פומבי שגרם לפגיעה במשמעת; שינויים בהיערכות היחידה למשימה בשל הסירוב וכ').

פרק העבירות	הנחיות התביעה הצבאית הראשית
--------------------	--

מדיניות מעצר עד תום ההליכים

5. ככלל, במקרים בהם הוחלט על העמדה לדין בבית דין צבאי, יישקל מעצר סגור עד תום ההליכים.
6. במקרים בהם תינתן הסכמת הנאשם למעצר פתוח ביחידה, במהלכו יתחייב לבצע את כל המוטל עליו במסגרת משימות היחידה, תישקל חלופת מעצר פתוח – זאת, בהיוועצות עם התובע הצבאי הראשי.
7. במקרה כזה, תסכים התביעה לדחיית הדיון בבית הדין בעניינו של הנאשם עד לאחר סיום משימת היחידה.

טיעון לעונש

8. ככלל, הרשעה בעבירה של סירוב פקודה מתוך מניעים אידיאולוגיים, מצפוניים, סלקטיביים וכו', טומנת בחובה כשל פיקודי וערכי אשר יש בו כדי להצדיק עונשי מאסר בפועל, מאסר על תנאי והורדה מכל דרגה (ראו ע/153/03; רע"פ 5716/08 בעניין בוטביה). מאחר ועסקינן בעבריינות אידיאולוגית שמבוצעת דרך כלל על ידי אנשים נורמטיביים, נעדרי עבר פלילי, הרי שככלל נסיבות של עבר נקי יהיו בעלות משקל נמוך יותר במסגרת שיקולי הקולא.

9. שיקולים רלוונטיים לעונש:

- א. הרשעה קודמת בעבירה מסוג זה;
- ב. הימצאות הצבא בלחימה או מצב חירום;
- ג. דרגת ותפקיד הנאשם;
- ד. ביצוע הסירוב מול אחרים;
- ה. פניית הנאשם לתקשורת;
- ו. סירוב קבוצתי;
- ז. חזרת הנאשם מסירובו;
- ח. הכאה על חטא וחרטה חד משמעית.